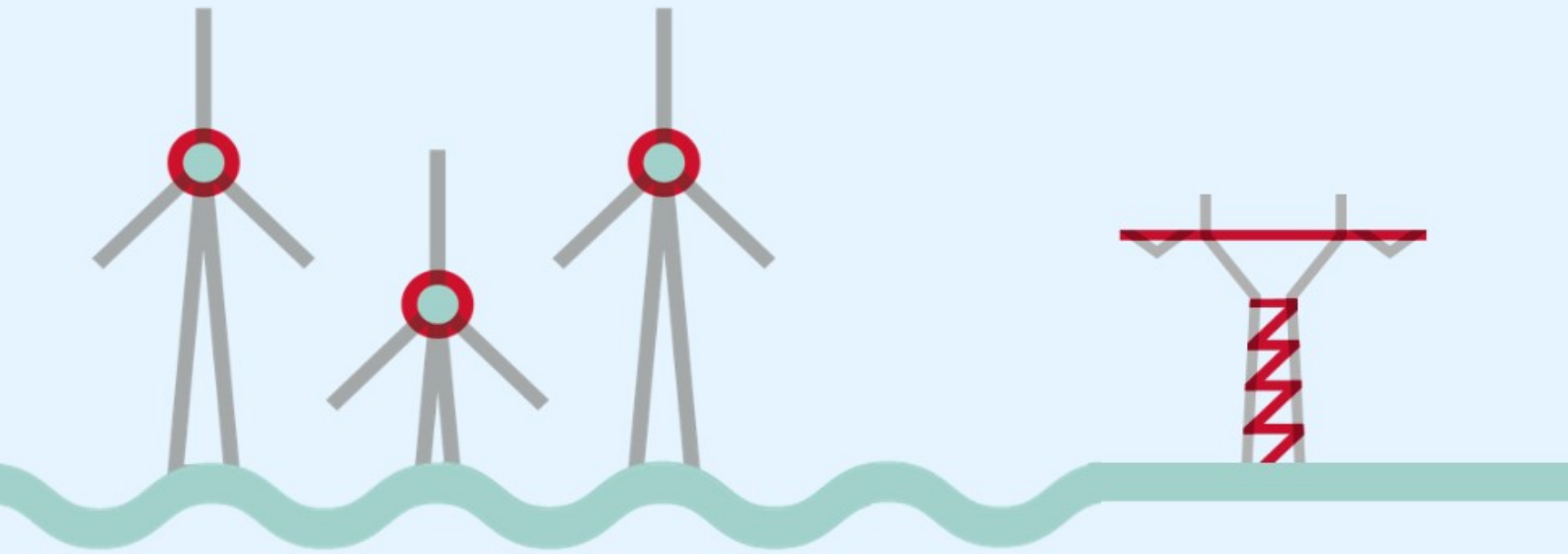

NVE

Reguleringsmyndigheten
for energi - RME

RAPPORT NR. 7 / 2024

RME

Regulering av nett til havs

Reguleringsmyndighetens rolle til havs og problemstillinger som bør adresseres i tidlig fase

SKREVET AV Eirik Eggum, Stian Henriksen, Silje C. Syvertsen og Monika Tveit

RME Rapport nr. 7/2024

Regulering av nett til havs – Reguleringsmyndighetens rolle til havs og problemstillinger som bør adresseres i tidlig fase

Utgitt av: Reguleringsmyndigheten for energi
Forfattere: Eirik Eggum, Stian Henriksen, Silje C. Syvertsen og Monika Tveit

ISBN: 978-82-410-2409-2
ISSN: 2535-8251
Saksnummer: 202307823

Sammendrag: Denne rapporten er en leveranse av RMEs oppdrag om forvaltningsregime for fornybar energiproduksjon til havs. Det anbefales å utpeke RME som reguleringsmyndighet for kraftsystem til havs. Videre foreslås det tiltak for å sikre at kapasitet reserveres. RME kommer også med anbefalinger om hvordan utredningskostnader bør behandles og forslag til innhold i konsesjonsvilkår.

Emneord: Havvind, reguleringsmyndighet, vilkår, utredningskostnader

Reguleringsmyndigheten for energi
Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Telefon: 22 95 95 95
E-post: rme@nve.no
Internett: www.nve.no/reguleringsmyndigheten/

August 2024

Innhold

1	Innledning	6
1.1	Oppdraget	6
1.2	Videre fremstilling	6
2	Reguleringsmyndighet	7
2.1	RME bør utpekes som reguleringsmyndighet for omsetning av elektrisk energi til havs.....	7
2.2	RME bør utføre samme oppgaver til havs som til lands	8
2.3	Nærmere om de enkelte oppgavene.....	8
2.3.1	Leverings- og tilknytningsplikt	8
2.3.2	Omsetning av elektrisk energi.....	9
2.3.3	Markedsadferd og transparens	10
2.3.4	Systemansvar og tilsyn.....	10
2.3.5	Tilsyn med leveringskvalitet	11
2.3.6	TSO sertifisering	11
2.3.7	Kontroll, sanksjoner og forskriftskompetanse	11
2.4	Forslag til endringer i regelverk.....	11
2.4.1	Behov for endring i lov for å sikre en enhetlig regulering	11
2.4.2	Alternativ 1: Utvidelse av energilovens geografiske virkeområde.....	12
2.4.3	Alternativ 2: Endringer i havenergilova	12
3	Forsyningsikkerhet og systemdrift	13
3.1	Grenseskiller for oppfølging av forsyningsikkerhet til lands	13
3.2	Behov for krav til forsyningsikkerhet til havs.....	13
4	Viktige problemstillinger i tidlig fase	15
4.1	Reservasjon av kapasitet.....	15
4.2	Statnetts kostnader i forbindelse med utredninger	16
4.2.1	Nærmere om NVE sitt forslag	16
4.2.2	Overordnet om alternativer for kostnadsdekning	17
5	Betingelser som bør stilles.....	19
5.1	Funksjonskrav	20
5.2	Vilkår knyttet til konsesjonærenes reguleringsrespons	20
5.3	Tilknytningsplikt	21
5.4	Anleggsbidrag	21
5.5	Regnskap og betaling av nettanlegg ved overdragelse	21

Forord

I mars 2023 utlyste regjeringen [de første konkurransene for tildeling av havvindområder](#); ett prosjektområde i Sørlige Nordsjø II og tre i Utsira Nord. Regjeringen har videre en ambisjon om at det innen 2040 skal tildeles områder for 30 GW havvindproduksjon i Norge, og at neste utlysning vil være i 2025. NVE fikk 14. september 2023 i [oppdrag å gjennomføre strategisk konsekvensutredning av 20 utredningsområder for havvind](#).

I lys av regjeringens havvindambisjoner og utlysning av de første prosjektområdene, er det behov for å vurdere hvordan ansvars- og oppgavefordelingen mellom Reguleringsmyndigheten for energi (RME), NVE og Energidepartementet (ED) skal være. ED har derfor bedt NVE og RME om vurderinger knyttet til forvaltnings- og konsesjonsregimet for fornybar energiproduksjon til havs. ED har også bedt oss vurdere oppgave- og ansvarsfordeling med andre aktører. Denne rapporten omhandler reguleringsmyndighetens myndighet og rolle til havs.

For å realisere forslag til forvaltningsregime som fremgår av denne rapporten er det behov for å endre regelverket. Det vil også være behov for å fastsette vilkår overfor aktørene. Denne rapporten er RMEs innspill til ED, men myndigheten til å iverksette tiltakene som foreslås ligger hos ED.

Oslo, august 2024

Tore Langset
direktør
Reguleringsmyndigheten for energi

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Sammendrag

Rapporten inneholder følgende anbefalinger:

- RME utpekes som reguleringsmyndighet for kraftsystem til havs som er direkte knyttet til det norske kraftsystemet på land, se kapittel 2.1.
- RME bør utføre samme oppgaver til havs som til lands, se kapittel 2.2.
- For at RMEs myndighet skal utvides til å også gjelde havområder utenfor grunnlinjen, kreves det en lovendring. En lovendring kan enten innebære en utvidelse av energilovens virkeområde eller ved endringer i havenergilova, se kapittel 2.4.
- For å sikre at kapasitet i nettet reserveres, er det nødvendig at noen inntar bestiller-rolle i tidlig fase frem til tiltakshaver er kjent, se kapittel 4.1 nedenfor.
- NVE har foreslått å innføre en hjemmel for at Statnett kan pålegges å gjøre utredninger i tidlig fase, samt prosjektspesifikke konsekvensutredninger med hjemmel i havenergilova. Etter vår vurdering bør kostnader knyttet til utredninger i tidlig fase dekkes gjennom Statnetts tillatte inntekt. Kostnader knyttet til prosjektspesifikke utredninger bør etter vår vurdering dekkes av tiltakshaver eller av den som bestilte eller påla utredningen, se kapittel 4.2.
- Dersom regelverket til havs ikke er innført innen de første konsesjonene gis, foreslår vi at det i konsesjonene fastsettes vilkår om tilknytningsplikt, anleggsbidrag, verdsettelse av nettanlegg og plikt til å følge Statnetts funksjonskrav, frem til anbefalte endringer i regelverk er på plass, se kapittel 5.

1 Innledning

1.1 Oppdraget

Olje- og energidepartementet (OED), nå Energidepartementet (ED), har bedt RME om å beskrive et mulig konsesjons- og forvaltningsregime for havvind i Norge og hvilke spørsmål staten bør ha besvart på ulike tidspunkt i prosessen. Det er ønskelig at beskrivelsen blant annet omtaler følgende:

- Arbeids- og rollefordeling mellom RME, NVE og ED, samt tiltakshaver i forvaltningsregimet for fornybar energi til havs.
- Hvem som bør være reguleringsmyndighet til havs.
- Hva som bør være RME sine oppgaver knyttet til fornybar energiproduksjon til havs.
- Innholdet og innretningen av tilsynsrollen til havs, inkludert grensesnitt mellom andre relevante myndighetsorgan og aktører.
- Hvilke krav som bør stilles til forsyningssikkerhet til havs, inkludert driftssikkerhet, sikkerhet og beredskap.
- Hvilke premisser som bør stilles for tiltakshaverne i tidlig fase (informasjonssikkerhet, sikringskrav etc.)

ED har i oppdragsbrevet bedt oss om delleveranser, der innhold og innretning i hver leveranse skal utarbeides i dialog med departementet. Første leveranse skal fokusere på de to områdene som allerede er utlyst, mens andre leveranse skal fokusere på utlysningen som er planlagt i 2025.

Denne leveransen inkluderer svar som gjelder både utlysningene i 2023 og 2025 fordi anbefalingene er generelle og i stor grad vil være sammenfallende. Vi vil avvente dialog med ED før vi igangsetter arbeid med eventuelle ytterligere leveranser.

NVE har fått et tilsvarende oppdrag som også omfatter konsesjonsprosessen, og ED ber om at RME og NVE ser sine oppdrag i sammenheng. Vi viser i denne sammenheng til oppdragsbrevet som ble sendt til NVE samtidig.

1.2 Videre fremstilling

I [tidligere leveranser](#)¹ har vi redegjort for hvordan vi mener at innholdet i reguleringen bør være for henholdsvis radialer og hybrider. Vi oppfatter at det nye oppdraget i hovedsak knytter seg til hvem som skal ha myndighet til å utføre ulike oppgaver. Vi oppfatter at ED i tillegg etterspør om det bør stilles vilkår i konsesjon eller lignende frem til nødvendige lov- og forskriftsendringer er på plass. I rapportens kapittel 2 redegjør vi for hvem som bør utpekes som reguleringsmyndighet og hvilke oppgaver denne bør ha. Vi redegjør i tillegg for behov for regelendringer som følge av forslaget.

I rapportens kapittel 3 belyser vi hvilke krav som bør stilles til forsyningssikkerhet til havs, inkludert driftssikkerhet, sikkerhet og beredskap.

¹ RMEs rapport nr. 11/2022 Regulering av nett til havs – Del I Radiell tilknytning til Norge og rapport nr. 1/2023 Regulering av nett til havs – Del II Hybridprosjekter

I rapportens kapittel 4 belyser vi spørsmål som bør adresseres i tidlig fase.

I rapportens kapittel 5 vurderer vi behov for vilkår eller betingelser som bør stilles til tiltakshaverne. Vi foreslår både vilkår som skal gjelde frem til nødvendige endringer i regelverk er på plass, og vilkår som skal gjelde i tillegg til anbefalt regelverk. Vi vil legge frem forslag til innhold i vilkårene, men vil ikke gå så langt som å formulere vilkårene i konsesjon.

I tidligere rapporter har vi lagt frem forslag til en rekke endringer i regelverk. Vi legger til grunn at nødvendige endringer i regelverk vil være på plass *senest* innen anleggene settes i drift, og vil derfor ikke foreslå vilkår som skal gjelde fra idriftsettelse i denne besvarelsen.

2 Reguleringsmyndighet

2.1 RME bør utpekes som reguleringsmyndighet for omsetning av elektrisk energi til havs

RME er i dag utpekt som reguleringsmyndighet i forskrift om netregulering og energimarkedet (NEM) § 2-1. Vi foreslår at RME også utpekes som reguleringsmyndighet for kraftsystem til havs som er direkte knyttet til det norske kraftsystemet på land.

Havvindarealene som nå planlegges skal knyttes til kraftnettet på land. Det er tilknytningen til kraftsystemet som bør være avgjørende, ikke om nettet geografisk sett er til lands eller til havs. Det sammenknyttede systemet bør reguleres av et felles regelverk nasjonalt, som dels også er felleseuropeisk og nordisk. Den delen av et hybridprosjekt som utgjør en utenlandsforbindelse, vil allerede etter dagens regelverk reguleres etter energiloven og tilhørende regelverk, se kapittel 2 i rapport II om regulering av nett til havs. RME skal også, innenfor rammene av konsesjonsvilkårene, fastsette eller godkjenne vilkår for tilgang til forbindelsen eller metoder for å fastsette slike vilkår, se energiloven § 4-2 og NEM § 4-11.

RME har allerede opparbeidet seg nødvendig kompetanse til å utføre reguleringsmyndighetens oppgaver på land og for utenlandsforbindelser. Effektivitetshensyn tilsier derfor at reguleringsmyndigheten til lands også bør være reguleringsmyndighet for kraftsystem til havs som er direkte knyttet til det norske kraftsystemet på land når det gjelder samme oppgaver. For aktørene og for Statnett som systemansvarlig vil det være enklere å forholde seg til samme reguleringsmyndighet både til havs og til lands.

Det er etter vår vurdering foreløpig ikke behov for at RME blir reguleringsmyndighet for kraftsystem til havs som ikke er knyttet til det norske kraftsystemet, slik som Hywind Tampen.

2.2 RME bør utføre samme oppgaver til havs som til lands

RMEs oppgaver er regulert i NEM. Vi foreslår at RME får tilsvarende oppgaver for de delene av kraftsystemet til havs som er knyttet til det norske kraftnettet. Dette innebærer at regelverket i NEM bør gjøres gjeldende til havs. Se nærmere om behov for endringer i regelverk nedenfor i punkt 2.4.

I tidligere rapporter har vi i stor grad foreslått at innholdet i reguleringen bør være tilsvarende til havs som på land. I den grad regelverket blir tilsvarende til havs, bør også reguleringsmyndighetens oppgaver bli tilsvarende. Årsaken er at behovet for regulering til havs vil være det samme, ettersom produksjon fra havvind vil knyttes til kraftsystemet på land. Etter vår vurdering vil det bli en unødvendig kompliserende faktor om oppgaver og ansvar skal være forskjellig til havs og til lands. Effektivitetshensyn tilsier også at RME bør ha tilsvarende oppgaver til havs dersom innholdet i reguleringen blir lik.

Se gjennomgang av de enkelte oppgavene i kapittel 2.3 nedenfor.

2.3 Nærmere om de enkelte oppgavene

2.3.1 Leverings- og tilknytningsplikt

Under energiloven følger netteiers plikt til å gi tilknytning av NEM §§ 3-1, 3-2 og 3-3, hhv. områdekonsesjonærens leveringsplikt, anleggskonsesjonærens plikt til å tilknytte uttakskunder og plikt til å tilknytte anlegg for produksjon av elektrisk energi.

RME legger til grunn at alle nettanlegg som etableres til havs vil kreve en eller annen form for myndighetsbehandling, og at det derfor ikke er hensiktsmessig med en områdekonsesjonsordning til havs. Vi finner derfor at netteiers *leveringsplikt* slik den er utformet i NEM § 3-1 ikke er relevant til havs, og omtaler den ikke nærmere.

RME har tidligere vurdert at netteiere til havs bør ha plikt til å tilknytte tredjeparter, men ikke nødvendigvis ha en investeringsplikt.²

Vi har i tidligere rapporter ikke omtalt ansvar for myndighetenes oppfølging av plikten til å gi tilknytning. Etter energiloven skal RME følge opp at netteiere uten ugrunnet opphold gir tilknytning til nettet på objektive og ikke-diskriminerende vilkår. NVE er delegert myndighet til å gi dispensasjon fra tilknytningsplikten for produksjon, mens ED kan gi dispensasjon fra tilknytningsplikten for uttak.³

Det er viktig at det er en myndighet som har ansvar for å følge opp disse rettighetene og pliktene, og et fravær av myndighetsoppfølging kan medføre at netteier som et naturlig monopol, kan utnytte sin stilling til havs. Vår vurdering er at RME bør ha ansvar for å følge opp netteiers plikt til å gi tilknytning til havs, på samme måte som på

² RMEs rapport nr. 11/2022 Regulering av nett til havs – Del I Radiell tilknytning til Norge kapittel 4 og rapport nr. 1/2023 Regulering av nett til havs – Del II Hybridprosjekter kapittel 6.

³ Jf. hhv. forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM) §§ 3-3 fjerde ledd og 3-2 fjerde ledd

land. Adgangen til å gi dispensasjon fra tilknytningsplikten for produksjon og uttak bør etter RMEs syn ligge til hhv. NVE og ED tilsvarende som under energiloven.

2.3.2 Omsetning av elektrisk energi

RME sine oppgaver følger av NEM § 4-1 til § 4-19, og RME har blant annet ansvar for å:

- Utstede omsetningskonsesjoner
- Fastsette årlige inntektsrammer for nettselskap
- Føre tilsyn og kontroll av nettselskapenes inntekter og tariffer, samt krav til nøytral og ikke-diskriminerende opptreden
- Opptre som tvisteløser ved uenighet mellom nettkunde og nettselskap om vilkår for tilknytning til og bruk av nettet
- Utpeke avregningsansvarlig og fastsette vilkår overfor denne
- Utstede tillatelser og vilkår overfor organiserte markedsplasser
- Fastsette eller godkjenne vilkår for tilgang til utenlandsforbindelser

Vi mener at det er naturlig at RME får ansvar for tilsvarende oppgaver til havs.

Etter energiloven må alle virksomheter som i en eller annen form leverer elektrisk energi, ha en omsetningskonsesjon. Det er RME som gir omsetningskonsesjoner og som avgjør tvilstilfeller om konsesjonsplikt. Når en virksomhet får omsetningskonsesjon, medfølger også relevant regelverk knyttet til denne konsesjonen. Det er viktig at plikter, rettigheter og krav som følger av omsetningskonsesjonen også følges til havs, og at RME tildeles de samme oppgavene. Vi viser til tidligere rapporter for vurdering av reguleringen for henholdsvis radielle tilknytninger og hybrider.

Når det gjelder fastsettelse av inntektsrammer, og kontroll og tilsyn med nettselskapenes tariffer og inntekter fra nettjenester, så er dette en sentral oppgave for RME. RME fastsetter tillatt inntekt for nettselskapene og følger opp prinsipper for tariffing og anleggsbidrag. RME er delegert forskriftsmyndighet for regulering av nettselskapenes inntekter etter § 8-5 i NEM. Det omfatter metoder for beregning av nettselskapenes tillatte og faktiske inntekter og håndtering av avvik mellom disse, samt nøytral opptreden av netteier.

Det er naturlig at RME har samme oppgaver knyttet til kontroll og tilsyn med tariffer og innteksregulering til havs. Når det gjelder tredjepartsadgang på radielle tilknytninger, foreslår vi i tidligere rapport at netteier og tilknyttede parter kan avtale vilkår om tilknytning og tariffer seg imellom (vi peker også på at man alternativt kan fastsette inntektsrammer eller tariffer)⁴. Dette betinger imidlertid at partene kan klage på vilkårene, der tvisteløser bør være RME tilsvarende NEM § 4-13.

I tidligere rapporter har vi vurdert at Statnett bør være avregningsansvarlig til havs. Når produksjonsanlegg med innmatingspunkt utenfor grunnlinjen er satt i drift og agerer i kraftmarkedet, vil det være behov for en avregningsansvarlig til havs. Vår vurdering er at dette bør være den samme som avregningsansvarlig på land⁵. Enkelte

⁴ Se RME rapport 11/2022 om Regulering av nett til havs – Del I Radiell tilknytning til Norge kapittel 8

⁵ Se RME rapport 11/2022 Regulering av nett til havs – Del I Radiell tilknytning til Norge kapittel 5.3 og RME rapport 1/2023 Regulering av nett til havs – Del II Hybridprosjekter kapittel 9.1

oppgaver under avregningsansvaret utføres i Statnett, mens andre oppgaver er satt ut. Balanseavregningen utføres rent operativt av eSett Oy i Finland, mens det er Elhub AS som drifter og opererer den norske datahuben. I begge tilfeller er det inngått avtaler mellom avregningsansvarlig (Statnett) og de operative selskapene som stiller krav til leveransene. Effektivitetshensyn tilsier at dette bør løses på samme måte til havs som på land. RME bør ha tilsvarende myndighet til å utpeke avregningsansvarlig og fastsette vilkår overfor denne.

2.3.3 Markedsadferd og transparens

Det er inntatt regler om markedsadferd og transparens i NEM §§ 5-1 til 5-7, og i Transparensforordningen⁶. Bestemmelsene i NEM har innholdsmessig samme innhold som REMIT I⁷, som foreløpig ikke er innført i Norge.

Reglene innebærer i hovedsak forbud mot markedsmanipulasjon og innsidehandel, samt krav til offentliggjøring av innsideinformasjon. Reglene gjelder fysisk krafthandel, og har som formål å hindre markedsmissbruk i engrosmarkedet for fysisk kraft, og sikre tilliten til markedet.

Det er naturlig at RME følger opp tilsvarende plikter for personer og virksomheter som eier anlegg til havs som er tilknyttet det norske kraftsystemet, og som opererer i kraftmarkedet.

2.3.4 Systemansvar og tilsyn

Regler om systemansvar og tilsyn følger av NEM §§ 6-1 til 6-2.

Rammene for utøvelsen av systemansvaret følger av forskrift om systemansvaret i kraftsystemet⁸ og felleseuropeisk regelverk inntatt som forskrift under energiloven, som blant annet grensehandelsforordningen⁹, CACM¹⁰, EB¹¹ og SO¹². Samlet plasserer dette regelverket ansvar, plikter og rettigheter hos aktørene og hos den systemansvarlige i det norske kraftsystemet. Statnett har konsesjon for å utøve systemansvaret i det norske kraftsystemet med hjemmel i energiloven § 6-2.¹³

RME fører tilsyn med at Statnett som systemansvarlig utøver systemansvaret på en samfunnsmessig rasjonell måte, og ellers innenfor rammene som følger av

⁶ Kommisjonsforordningen av 14. juni 2013 om rapportering og offentliggjøring av data i elektrisitetsmarkedene (Transparensforordningen)

⁷ Forordning (EU) nr. 1227/2011 on wholesale energy market integrity and transparency. I EU gjelder nå REMIT II, forordning (EU) 2024/1106 on wholesale energy market integrity and transparency

⁸ Forskrift 7. mai 2002 om systemansvaret i kraftsystemet

⁹ Forordning (EF) nr. 714/2009 av 13. juli 2009 om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk kraft over landegrensene

¹⁰ Forordning (EU) 2015/1222 av 24. juli 2015 om fastsettelse av retningslinjer for kapasitetstildeling og flaskehalshåndtering

¹¹ Forordning (EU) 2017/2195 av 23. november 2017 om retningslinjer for balansering av elektrisk kraft

¹² Forordning (EU) 2017/1485 av 2. august 2017 om fastsettelse av retningslinjer for drift av transmisjonsnettet for elektrisk kraft

¹³ [12_02154-19-konsesjon-for-a-utove-systemansvaret-i-det-norske-kraftsystemet--747905_1_1.pdf \(statnett.no\)](#)

regelverket. RME har [i tidligere rapport om radiell tilknytning](#)¹⁴ vurdert at Statnett bør tildeles rollen som systemansvarlig til havs, og at den systemansvarlige til havs bør ha samme virkemidler og rammer som under energiloven.

RME bør få en tilsvarende rolle med å følge opp systemansvaret til havs.

2.3.5 Tilsyn med leveringskvalitet

Krav til leveringskvalitet følger av forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet. RME er under energiloven gitt kompetanse til å føre tilsyn med og gi pålegg i medhold av leveringskvalitetsforskriften. I henhold til elmarkedsdirektivet artikkel 37 nr. 1 h skal reguleringsmyndigheten overvåke og gjennomgå etterlevelse av regler om nettsikkerhet mv. RMEs oppgaver knyttet til oppfølging av leveringskvalitetsforskriften er en måte å oppfylle kravene i direktivet. Innholdet i reguleringen av leveringskvalitet til havs bør vurderes nærmere.

RME bør få en tilsvarende rolle med å følge opp leveringskvalitet til havs.

2.3.6 TSO sertifisering

RME har som oppgave å sertifisere transmisjonssystemoperatør (TSO), se NEM § 7-1. RME har også som oppgave å uttale seg om eventuelle unntak fra denne plikten, se NEM§ 7-2.

[RME har sertifisert Statnett som TSO i Norge](#) etter energiloven § 4-10, jf § 4-8. Dersom det bygges anlegg som anses som transmisjonsnett jf, energiloven § 1-5 skal disse som utgangspunkt eies av Statnett og være underlagt dette regelverket¹⁵.

2.3.7 Kontroll, sanksjoner og forskriftskompetanse

NEM kapittel 8 inneholder bestemmelser om blant annet kontroll, sanksjoner og forskriftskompetanse. Etter vår vurdering bør myndigheten være tilsvarende overfor virksomheter som eier anlegg til havs når dette er tilknyttet det norske kraftsystemet. Årsaken er at behovet for å føre tilsyn, vedta reaksjoner og å gi forskrifter vil være tilsvarende som på land.

2.4 Forslag til endringer i regelverk

2.4.1 Behov for endring i lov for å sikre en enhetlig regulering

Forskriften om oppgaver og myndighet som RME er tillagt (NEM) er gitt i medhold av energiloven § 10-6.

Energilovens virkeområde er beskrevet i tidligere rapport om radiell tilknytning¹⁶. Energiloven gjelder ikke på norsk sjøterritorium, se energiloven § 1-1. Dersom RMEs myndighet skal utvides til å også gjelde havområder utenfor grunnlinjen, kreves det en lovendring.

¹⁴ RME rapport nr 11/2022 Regulering av nett til havs – Del I Radiell tilknytning til Norge kapittel 6

¹⁵ Se RMEs endelig avgjørelse om TSO sertifisering datert 1. juli 2022 kapittel 3.1.

¹⁶ RME rapport nr. 11/2022 Regulering av nett til havs – Del I Radiell tilknytning til Norge kapittel 10

Den delen av et fremtidig hybridprosjekt som utgjør en utenlandsforbindelse, vil imidlertid allerede etter dagens regelverk reguleres etter energiloven og tilhørende regelverk. Vi har redegjort for behovet for at RME også bør være reguleringsmyndighet for omsetning av elektrisk energi for anlegg til havs som er knyttet til det norske kraftsystemet i kapittel 2.1 til 2.3. Vi har ikke identifisert noe behov for tilleggsregulering.

I tidligere rapport om radiell tilknytning¹⁷ har vi skissert to alternative måter å gjennomføre en slik endring på, se nærmere om alternativene nedenfor.

2.4.2 Alternativ 1: Utvidelse av energilovens geografiske virkeområde

Energilovens geografiske virkeområde kan endres til også å gjelde til havs innenfor territorialfarvannet. En slik løsning vil bidra til å sikre et enhetlig regelverk til havs og på land.

2.4.2.1 Saklig begrensning

Det er tilknytningen mellom kraftsystemet til havs og kraftsystemet på land, til ett sammenhengende kraftsystem, som utløser behovet for en konsistent regulering av kraftsystemet til havs og kraftsystemet på land. Etter vår vurdering er det derfor ikke behov for at RME er reguleringsmyndighet for omsetning av elektrisk energi for anlegg som ikke er tilknyttet det norske kraftnettet. En eventuell utvidelse av energiloven bør derfor begrenses saklig. En slik begrensning kan gå ut på at energiloven gjelder på norsk sjøterritorium for anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi som er tilknyttet det norske kraftsystemet.

Dersom man går for denne løsningen, bør ordlyden vurderes nærmere.

2.4.2.2 Behov for kartlegging av relevant regelverk

Dersom energilovens virkeområde utvides, er det behov for å gjennomføre en kartlegging av hvilke deler av energiloven og underliggende forskrifter som likevel ikke skal gjelde til havs. En slik gjennomgang bør skje i samråd med NVE og RME.

2.4.2.3 Avgrensning mot annen offshorevirksomhet

Dersom energilovens virkeområde utvides, bør også forholdet til annen offshorevirksomhet og til annet tilgrensende regelverk, slik som havenergilova og petroleumsloven, reguleres nærmere. Både dagens petroleumslov § 1-4 og havenergilova § 1-2 inneholder bestemmelser som skal løse potensielle spørsmål om lovvalg.

2.4.3 Alternativ 2: Endringer i havenergilova

En alternativ fremgangsmåte er å duplisere de deler av regelverket som er relevant til havs og legge dette inn under havenergilova, se RMEs tidligere rapport om radiell tilknytning kapittel 10.2. Dersom man går for denne løsningen, vil det oppstå et tilsvarende behov for å vurdere avgrensninger, se kapitlene 2.4.2.1 til 2.4.2.3. Dette alternativet vil kreve at man i fremtiden må gjøre endringer i to regelverk parallelt ved behov for regelendringer.

¹⁷ RME rapport nr. 11/2022 Regulering av nett til havs – Del I Radiell tilknytning til Norge

3 Forsyningssikkerhet og systemdrift

RME er i oppdragsbrevet bedt om å belyse hvilke krav som bør stilles til forsyningssikkerhet til havs, inkludert driftssikkerhet og sikkerhet og beredskap.

Forsyningssikkerhet er kraftsystemets evne til kontinuerlig å levere strøm av en gitt kvalitet til sluttbrukere, og omfatter både *energissikkerhet*, *effektsikkerhet* og *driftssikkerhet*.

Forsyningssikkerheten i kraftsystemet ivaretas gjennom et samvirke av reguleringer.

3.1 Grenseskiller for oppfølging av forsyningssikkerhet til lands

Grenseskillene mellom ED, NVE og RME for hvem som har ansvar for hvilke deler av myndighetsoppfølgingen av forsyningssikkerhet, er beskrevet i høringsnotatet til forskrift om nettregulering og energimarkedet som trådte i kraft 1. november 2019¹⁸.

Departementet har ansvaret for forsyningssikkerheten, mens sentrale oppgaver i den forbindelse er delegert til NVE som direktorat etter den ordinære forvaltningsmodellen.

NVE som direktorat har ansvar for sentrale virkemidler for å ivareta forsyningssikkerheten. Beredskapsforskriften forvaltes av NVE, og regulerer både forebygging, håndtering og begrensning av virkninger av hendelser. Forskriften regulerer forsyningssikkerheten både i normalsituasjoner og i beredskapssituasjoner. NVE er konsesjonsmyndighet etter energiloven kapittel 3. NVE har også viktige oppgaver knyttet til kraftsystemutredninger og nettutvikling etter forskrift om energiutredninger som må ses i sammenheng med konsesjonsbehandlingen. Det er NVE som følger med på kraftsituasjonen og den langsiktige energi- og effektbalansen.

RME er gitt ansvar for oppfølging av den systemansvarlige og oppgaver knyttet til overvåking av leveringskvalitet og et effektivt kraftmarked. Det som RME overvåker, knytter seg til bruken av virkemidlene som Statnett har til rådighet under utøvelsen av systemansvaret.

3.2 Behov for krav til forsyningssikkerhet til havs

RME har ikke identifisert forhold til havs som tilsier andre grenseskiller enn det som gjelder på land og som er beskrevet over. Vi legger til grunn at forsyningssikkerhet til havs som utgangspunkt bør reguleres på samme måte som på land.

Statnett har som systemansvarlig i Norge ansvar for flere viktige oppgaver for å ivareta forsyningssikkerheten i Norge. Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet, grensehandelsforordningen, CACM, EB og SO setter rammene for Statnetts og

¹⁸ Se Høringsnotat fra Olje- og energidepartementet med forslag til ny forskrift om nettregulering og energimarkedet, samt endring i flere andre forskrifter

aktørenes plikter og rettigheter i denne sammenheng. RME har ansvar for oppfølging av Statnetts bruk av virkemidler under utøvelsen av systemansvaret.

I RMEs tidligere rapport om radiell tilknytning¹⁹, redegjorde vi for behovet for utøvelse av en sikker og effektiv systemdrift. Kraftproduksjonen fra havvind vil måtte integreres i det eksisterende kraftsystemet på land. Kraftproduksjon fra havvind må derfor også integreres i det eksisterende markedsdesignet og systemansvarlig må ha tilstrekkelige virkemidler for å ivareta en sikker og effektiv drift av det sammenkoblede kraftsystemet. De etablerte politiske målsetningene om utbygging av havvind tilsier at havvindens relative betydning for kraftsystemet vil tilta raskt, både med tanke på forsyningssikkerhet og effektivitet.

For et scenario med kun én havvindprodusent tilknyttet en radial, vurderte vi i tidligere rapport²⁰ at Statnetts etablerte hjemler som systemansvarlig under energiloven vil komme til anvendelse overfor konsesjonæren i tilknytningspunktet. Dette gjelder både overfor anleggskonsesjonær etter energiloven § 3-1 og omsetningskonsesjonær etter energiloven § 4-1. Vi anbefalte samtidig at systemansvarligs kompetanse til å rette pålegg mot produksjonsanlegg lokalisert utenfor grunnlinjen bør tydeliggjøres.

For scenarier med flere produsenter knyttet til radialen, eller ved hybridforbindelser, anbefalte vi at systemansvarlig gis tilsvarende plikter og rettigheter til havs som på land. RME legger til grunn at departementet vil sørge for at regelverk knyttet til systemansvaret innføres i tilstrekkelig tid før driftsettelse av anleggene.

Store deler av regelverket knyttet til systemansvaret regulerer forhold i driftstimen eller planlegging av driften fra samme dag til inntil ett år før driftstimen. Unntak fra dette er tekniske funksjonskrav til anleggene som bør hensyntas allerede fra planlegging og anskaffelse. Også krav om systemvern/produksjonsfrakobling kan være nødvendig å hensynta i tidlig fase. Utformingen av de tekniske anleggene starter lang tid før driftsettelse av anleggene.

Tekniske valg aktørene selv gjør i forbindelse med design, anskaffelse og installasjon av de tekniske anleggene vil ved driftsettelse kunne ha en avgjørende betydning for utøvelse av en sikker og effektiv drift. Det er derfor nødvendig at systemansvarlig gjennom konsesjon eller annen tillatelse gis mulighet til å fastsette funksjonskrav slik at dette tas hensyn til av konsesjonærene ved utformingene av anleggene.

Dersom anleggene skal tilknyttes med vilkår om systemvern/produksjonsfrakobling er dette også noe det kan være behov for å hensynta ved planlegging av anleggene. RME har ikke identifisert forhold knyttet til systemansvarsutøvelsen utover dette som må tas hensyn til i tidlig fase, men tar forbehold om at det ikke kan utelukkes.

I kapittel 5.1 om betingelser knyttet til systemdrift, peker vi på mulige tilnærminger for å oppfylle dette.

¹⁹ RME-rapport nr. 11/2022, Regulering av nett til havs – Del 1 radiell tilknytning til Norge

²⁰ RME-rapport nr. 11/2022, Regulering av nett til havs – Del 1 radiell tilknytning til Norge – kapittel 6

4 Viktige problemstillinger i tidlig fase

4.1 Reservasjon av kapasitet

Tilknytningsplikten pålegger nettselskap å tilknytte alle som etterspør nettilknytning, og om nødvendig gjennomføre nettførsterkninger som sikrer at etterspørselen kan etterkommes.

Det følger av NEM § 4-6 at nettselskapet skal fordele nettkapasiteten etter objektive og ikke-diskriminerende kriterier. Etter gjeldende forvaltningspraksis er dette forstått å være en fordeling etter prinsippet om først i tid, best i rett. Som følge av stor økning i etterspørsel og kø for tilknytning mange steder, har flere nettselskap skjerpet kriteriene for å kunne reservere kapasitet gjennom å fastsette såkalte modenhetskriterier. Dette kan sees på som en nærmere definering av hva det vil si å være først i tid - det er ikke tilstrekkelig kun å ta kontakt med nettselskapet, men kunden må også ha gjort egne forberedelser som sannsynliggjør at de har behov for kapasiteten de etterspør. RME har på bestilling fra ED utarbeidet forslag til forskriftsendring som formaliserer modenhetskriterier, og som gjør bruk av modenhetskriterier obligatorisk for alle nettselskap.

Det tar ofte lang tid å utvikle både nett- og produksjonsanlegg. Det vil derfor som oftest være nødvendig å reservere kapasitet i nettet. På den ene siden er det nødvendig å sikre tilstrekkelig forutsigbarhet for aktøren som skal tilknyttes for at kapasiteten faktisk er der når produksjonsanlegget er ferdigstilt. På den andre siden kan slike kapasitetsreservasjoner utgjøre en markedsbarriere for andre aktører. Bruk av kapasitetsreservasjoner må balansere disse to hensynene.

For landbasert produksjon er gjeldende forvaltningspraksis at avtale om reservasjon må være tidsbegrenset, slik at utbyggere som ikke forholder seg til kjente frister må vike plass for aktører som har behov for kapasiteten.

Proessen for utvikling av et havvindprosjekt skiller seg fra utviklingen av landbasert produksjon. En vesentlig forskjell er at tiltakshaver blir kjent senere i prosessen for havvind, og myndighetene har dermed en større styring i tidlig fase. Det er blant annet myndighetene som avgjør hvilke områder som skal åpnes og som fastsetter maksimal installert ytelse. Mulighet for nettilknytning på land inngår i vurderingen ved åpning av områder. NVE har påpekt at det vil være behov for å reservere kapasitet i eksisterende/planlagt nett før utlysning og dermed før tiltakshaver for havvinnanleggene er kjent.²¹

Etter gjeldende regelverk under energiloven fordrer reservasjon av kapasitet for havvind før tiltakshaver er kjent at noen foretar bestillingen/reservasjonen. Dette er ikke en ukjent problemstilling, og har blant annet dukket opp i forbindelse med elektrifisering av fergesamband. I slike saker har eksempelvis Statens vegvesen eller

²¹ NVE rapport nr. 29/2023 Innspill til forvaltningsregime for havvind – Anbefaling om ny prosess for utvikling av havvind og strømmnett til havs (s. 30)

fylkeskommunen inntatt rollen som bestiller av kapasitet inntil anbudskonkurranse om å betjene fergesambandet er gjennomført, og endelig nettkunde med det er kjent. I fravær av en bestiller/reservasjon skal nettselskapet i utgangspunktet gjøre kapasiteten tilgjengelig i markedet. Uten regelendring vil det etter RMEs vurdering være nødvendig at noen inntar denne bestiller-rollen i tidlig fase inntil tiltakshaver er kjent. Ambisjonene om å tildele havvindområder for 30 GW innen 2040 tilsier at omfanget av kapasitet reservert til havvind i tidlig fase kan bli stort.

4.2 Statnetts kostnader i forbindelse med utredninger

4.2.1 Nærmere om NVE sitt forslag

NVE anbefaler i sin [rapport](#)²² at Statnett blir ansvarlig for nettutviklingen frem til tildeling av havvindareal, uavhengig av hvem som skal eie nettet. Dette begrunner de med et behov for å sikre tilstrekkelig fremdrift i utviklingen av nettilknytningen, og for å ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om nettilknytningen før utlysning av områder.

NVE anbefaler videre at Statnetts oppgaver og ansvar for nettutvikling til havs forskriftsfestes med hjemmel i havenergilova.

NVE skriver at kostnadene knyttet til Statnetts utredninger av nettanlegg som de ikke skal bygge og eie selv, bør Statnett få dekket inn på en hensiktsmessig måte. Hva som er hensiktsmessig måte, må vurderes nærmere. Videre skriver de at RME vil omtale dette i sin besvarelse.

En nærmere beskrivelse av NVE sitt forslag er tatt inn nedenfor i kapitlene 4.2.1.1 og 4.2.1.2. Vi har gjort en overordnet vurdering av hvordan disse kostnadene kan behandles i kapittel 4.2.2. Vi anbefaler å foreta nærmere vurderinger dersom regelverket innføres.

4.2.1.1 Nettutredning i tidlig fase

Etter energiloven er nettutredninger i tidlig fase regulert i forskrift om energiutredninger. Disse utredningene omfatter effektprognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger. Effektprognoser og områdestudier er underlag for å vurdere mulige behov for å gjøre endringer i nettet, mens konseptvalgutredningene vurderer mulige konsepter for løsning av et definert behov, med en samfunnsøkonomisk analyse av de ulike konseptene.

Fordi det er myndighetene som styrer planprosessen for havvind i de første fasene, vil det også være myndighetene som styrer behovet for nett knyttet til havvind. NVE mener Statnett bør ha en sentral rolle i å utarbeide beslutningsgrunnlag for dette, gjennom utredninger i form av områdestudier eller lignende. NVE skriver videre i rapporten at myndighetene bør unngå å åpne havvindområder der havvinnanleggene alene vil utløse større oppgraderinger av transmisjonsnettet på land. NVE mener derfor vurderingen av nettilknytning før åpning av havvindareal, bør innebære følgende avklaringer:

²² NVE rapport nr. 29/2023 Innspill til forvaltningsregime for havvind – Anbefaling om ny prosess for utvikling av havvind og strømnett til havs.

- Området på land hvor det kan være aktuelt i et kraftsystemperspektiv å tilknytte produksjonen (ikke nødvendigvis spesifikt tilknytningspunkt).
- At det i det utpekte området for tilknytning, er forsvarlig å tilknytte minimum 500 MW produksjon enten i eksisterende nett, eller i et nett som er under planlegging og kan være i drift i rimelig tid etter åpning.

Kunnskapsgrunnlaget for disse nettavklaringer baserer seg på simuleringer av kraftsystemet til havs og på land med utbygging av ulike volumer havvind, og er noe som inngår i den strategiske konsekvensutredningen. NVE anbefaler derfor at NVE er ansvarlige for å utarbeide dette underlaget, med støtte fra relevante aktører, slik som Statnett.

I likhet med på land, mener NVE nettutvikling til havs bør starte med en vurdering av nettkonsep²³. Det bør gjøres ved at det gjennomføres en samfunnsøkonomisk kostn²³ytte vurdering for å komme frem til hvilket nettkonsept som skal velges. NVE anbefaler at Statnett får ansvar for å gjøre disse vurderingene.

4.2.1.2 Prosjektspesifikke utredninger

Både på grunn av hensyn til fremdrift, men også for å ha tilstrekkelig beslutningsgrunnlag, anbefaler NVE at det som et minimum bør foreligge en melding med forslag til utredningsprogram for nettilknytningen før et havvindareal kan utlyses. En melding er en tidlig varsling av et prosjekt, og skal inneholde et forslag til konsekvensutredningsprogram. I utarbeidelsen av meldingen starter vurderingen av traseer og konkrete areal- og miljøavklaringer. Dette er prosjektspesifikke utredninger. NVE anbefaler at Statnett utarbeider melding for nettilknytningen uavhengig av om det er de som skal bygge og eie disse nettanleggene.

NVE anbefaler også at man i størst mulig grad benytter tiden frem til tiltakshaver for havvindanleggene er valgt til å videreutvikle planen for nettilknytning av anleggene. Det kan derfor være nødvendig at Statnett også får ansvar for prosjektspesifikke utredninger etter at utredningsprogram for nett er fastsatt. NVE anbefaler at NVE kan pålegge Statnett å utføre prosjektspesifikke utredninger fra sak til sak med hjemmel i havenergilova.

4.2.2 Overordnet om alternativer for kostnadsdekning

Etter vår vurdering kan kostnader knyttet til nettutredninger i tidlig fase mest hensiktsmessig dekkes gjennom Statnetts tillatte inntekt. Kostnader knyttet til prosjektspesifikke utredninger bør etter vårt syn belastes tiltakshaver eller den som bestiller utredningen.

4.2.2.1 Nettutredninger i tidlig fase bør dekkes gjennom tillatt inntekt

Slik RME ser det vil Statnetts ansvar for nettutvikling til havs i tidlig fase i noen grad samsvare med nettplanleggingsoppgaver de ivaretar på land. Sammenlignet med på land vil utviklingen til havs av både produksjon og uttak i langt større grad være myndighetsstyrt. Samtidig vil utvikling til lands og til havs ha gjensidig påvirkning, og det vil være vanskelig å sette et tydelig skille. Videre vil utviklingen av hybrider og et

²³ NVE rapport nr. 29/2023 Innspill til forvaltningsregime for havvind – Anbefaling om ny prosess for utvikling av havvind og strømmnett til havs avsnitt 3.4.2.

eventuelt sammenkoblet havnett måtte skje i tett samarbeid med de berørte landene. Etter RMEs vurdering er majoriteten av utredningsoppgaver i tidlig fase analyser av det norske kraftsystemet. Vi mener dette mest hensiktsmessig kan finansieres gjennom tillatt inntekt.

For at kostnader Statnett pådrar seg skal kunne dekkes inn gjennom tillatt inntekt etter gjeldende regler, må det være kostnader som Statnett har knyttet til egne nettanlegg eller knyttet til utøvelsen av systemansvaret, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 11-1.

Den foreslåtte oppgaven knyttet til nettutvikling i tidlig fase knytter seg både til anlegg som Statnett selv skal eie, og anlegg som kan eies av andre aktører i fremtiden. Enkelte av disse oppgavene kan også knytte seg til utøvelsen av systemansvaret.

For fastsettelsen av årlig inntektsramme for systemansvarlig nettselskap, både for kostnader knyttet til egne nettanlegg og kostnader knyttet til systemansvaret, gjelder kapittel 7, 8, 9, 10 og 12 så langt de passer, se forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 11-1 annet ledd. Ifølge forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 7-2 skal det fastsettes en inntektsramme for nettvirksomheten. I nettvirksomheten inkluderes salg av netjtjenester, se § 7-1 og definisjon av netjtjenester i § 1-3. Kostnader som Statnett har for nettvirksomhet kan dermed dekkes inn gjennom tillatt inntekt, se forskriftens § 11-1 annet ledd jf. § 7-2 første ledd. Pålagt energiutredning nevnes som en netjtjeneste i forskriftens § 1-3. Det er usikkert om det kun gjelder til utredninger etter forskrift om energiutredninger, eller om det gjelder alle pålagte utredningsoppgaver. Dersom ED innfører forslaget til NVE, bør det samtidig vurderes nærmere om bestemmelsene i kontrollforskriften gir tilstrekkelig hjemmel til at kostnaden kan dekkes gjennom tillatt inntekt eller om det er behov for å revidere disse bestemmelsene.

Dersom man kommer til at det kan dekkes inn gjennom tillatt inntekt, vil RME ta stilling til hvordan dette skal behandles i fastsettelsen av kostnadsnormen, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 8-2.

4.2.2.2 Prosjektspesifikke utredninger bør dekkes av tiltakshaver eller av den som bestilte eller påla utredningen

Statnett skal etter forslaget pålegges å gjennomføre prosjektspesifikke utredninger for anlegg som skal eies av andre aktører i fremtiden. Statnett utreder normalt ikke nettanlegg det er ventet at en annen aktør skal eie, bygge og drive.

De prosjektspesifikke utredningene det er aktuelt å pålegge Statnett å gjennomføre, vil for radielt tilknyttet havvind være utredninger som under energiloven normalt ville blitt bekostet og gjennomført av produsenten selv. Forslaget vil derfor alt annet likt kunne innebære en omfordeling av kostnader mellom Statnett og produsent sammenlignet med på land. Vår forståelse er at formålet med å pålegge Statnett å utrede tidlig er for å redusere samlet tidsbruk for og usikkerhet knyttet til tilknytningsløsning, og ikke av kostnadsfordelingshensyn.

Hensynet til et teknologinøytralt regelverk for betaling for nettilknytning tilsier at prosjekt innenfor og utenfor grunnlinjen bør møte de samme kostnadspostene. Det tilsier at Statnetts kostnader for prosjektspesifikke utredninger bør kunne videreføres

til den som tildeles havvindarealet. Også hensynet til at transmisjonsnettleien ikke skal øke mer enn nødvendig taler for en slik løsning. Ambisjonene om å tildele havvindområder for 30 GW innen 2040 tilsier at omfanget av prosjektspesifikke utredninger utført av Statnett kan bli stort.

Etter vår vurdering bør Statnetts kostnader knyttet til prosjektspesifikke utredninger derfor dekkes av tiltakshaver eller den som bestilte/påla utredningen gjennom et investeringstilskudd.

Dersom havvindprosjektet blir realisert bør Statnetts kostnader for tidlige utredninger dekkes av den som får tillatelse til å utvikle havvindprosjektet. Vi vurderer at det vil kreve endringer i regelverket for at Statnett skal kunne utføre - samt ha rett til å ta betalt fra tiltakshaver for - slike prosjektspesifikke utredninger som foreslås av NVE. Det vil derfor kreve en regelendring som innebærer at Statnett får en rett til å kreve betalt for slike nettutredninger.

Dersom havvindprosjektet ikke blir realisert, vil Statnett ha påløpte kostnader som må dekkes inn uten å ha noen endelig tiltakshaver å plassere kostnadene hos. For dette tilfellet bør kostnadene dekkes av den som initierte utredningen, og med det kan sies å ha utløst kostnadene. Dette bør ivaretas i forbindelse med innføring av regelverket. Gitt at det er staten som initierer utredningene, vil det innebære at kostnadene bør dekkes over statsbudsjett, gjennom et fond eller lignende.

5 Betingelser som bør stilles

En del av oppdraget er å beskrive hvilke premisser som bør stilles ovenfor tiltakshaver i en tidlig fase. RME vil i dette kapitlet foreslå vilkår vi mener er viktig å stille i en fase før et samlet regelverk er implementert til havs. Vi foreslår både vilkår som skal gjelde frem til nødvendige endringer i regelverk er på plass, og vilkår som skal gjelde i tillegg til anbefalt regelverk. Betingelsen i kapittel 5.2 bør fastsettes i tillegg til anbefalt regelverk, mens øvrige betingelser bør gjelde frem til nødvendige endringer i regelverket er på plass.

I de to foregående RME-rapportene om regulering til havs peker vi utfyllende på hvilken regulering vi mener bør gjelde for aktørene til havs.

Oppgavene og regelverket knyttet til regulering av nett og produksjon til havs, får primært virkning fra det tidspunktet produksjon og nett er satt i drift. Vi har som forutsetning at et helhetlig lovverk er innført innen de første havvindanleggene knyttes til kraftnettet på land. Dette mener vi er svært viktig å prioritere. I mellomtiden vil det være viktig å stille vilkår i konsesjon eller tilsvarende.

ED har i vedlegg ³²⁴ til utlysningen av første fase på Sørlig Nordsjø II og Utsira Nord gitt vilkår som tilsier at tilknytningspunktet for havvindprodusentene som får tildelt areal vil skje innenfor grunnlinjen og derfor innenfor energilovens virkeområde. I RMEs rapport 11/2022 vurderer vi at tiltakshaver må ha anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 og omsetningskonsesjon etter energiloven § 4-1 for kraftomsetningen på land. I

²⁴ [vedlegg-3-prosjektområdet-nettilknytning-og-regulatoriske-forhold-for-forste-fase-av-sorlige-nordsjo-ii.pdf \(regjeringen.no\)](#)

all hovedsak er derfor regelverket for radielle tilknytninger allerede klart. Det er likevel forhold knyttet til tilknytningsplikt og vilkår for tredjepartsadgang til havs samt hjemler for systemansvarlig ovenfor produksjonsanlegget til havs som må avklares i tillegg.

Videre peker vi i rapportene våre på at både ved tilknytning av tredjeparter til havs og ved hybrider, er det viktig at et omfattende regelverk tilsvarende som på land, er innført. Dette gjelder forhold som markedsadgang, måling og avregning, hjemler for systemansvarlig, regulering av leveringskvalitet og vilkår om økonomisk regulering inkludert tariffing og anleggsbidrag.

Vi peker i dette kapitlet på betingelser som er viktige i en fase før nettanlegg til havs er i drift og en helhetlig regulering er innført.

5.1 Funksjonskrav

Som vist til i kapittel 3, er det nødvendig at Statnett som systemansvarlig har hjemler til å fastsette funksjonskrav for anleggene til havs. Funksjonskravene bør fastsettes i tilstrekkelig tid til at dette kan tas hensyn til og oppfylles av aktørene.

I vedlegg 3 til utlysningen av Sørlege Nordsjø II om nettilknytning og regulatoriske forhold, peker departementet på at «Statnett har hjemmel etter forskrift om systemansvar til å fatte vedtak i tilknytningspunkt innenfor grunnlinjen. Departementet vil sørge for nødvendige regelverksendringer slik at Statnett også får hjemmel til å sette vilkår om fastsettelse og oppfølging av funksjonalitet til produksjonsanlegg utenfor grunnlinjen».

Fortrinnsvis kan dette oppfylles ved å etablere tilsvarende hjemler som i dag er gitt via forskrift om systemansvaret i kraftsystemet § 14 i form av lov eller forskrift gjeldende utenfor grunnlinjen.

Dersom systemansvarlig ikke er gitt slike hjemler i form av lov eller forskrift utenfor grunnlinjen i tilstrekkelig tid før anleggene designes og bygges, må systemansvarlig gis disse hjemlene på en annen måte. Departementet bør i så fall vurdere å fastsette vilkår i anleggskonsesjon etter havenergilova § 3-1 om at konsesjonærene plikter å forholde seg til de til enhver tid gjeldende krav til anleggsfunksjonalitet fastsatt av Statnett som systemansvarlig. Samtidig bør Statnett som systemansvarlig i tilstrekkelig tid klargjøre de nødvendige funksjonskrav til havs. Statnett har allerede utarbeidet en første versjon av en veileder om dette.²⁵

5.2 Vilkår knyttet til konsesjonærenes reguleringsrespons

RME er av Statnett gjort kjent med at vindkraftprodusenter på land per i dag i liten grad deltar i de etablerte balansemarkedene og ofte heller ikke er tilknyttet en driftssentral eller på annen måte har lagt til rette for å kunne motta meldinger fra systemansvarlig om regulering av produksjonen. Dette gjør det vanskelig å benytte

²⁵ "NVF guide to offshore wind installations", 10. mars 2023. [Systemansvar og funksjonskrav til havs | Statnett](#)

ressursene for å gjøre tilpasninger i driften, blant annet knyttet til balansering, flaskehalshåndtering og håndtering av vanskelige driftssituasjoner.

Vi har anbefalt endringer i forskrift om systemansvar for å adressere denne problemstillingen²⁶. Vår vurdering er at dette bør håndteres på samme måte for havvind som på land.

5.3 Tilknytningsplikt

Det må sikres at nettkonsesjonær til havs oppfyller tilknytningsplikten som departementet har lagt til grunn skal gjelde til havs. I vedlegg 3 i utlysingen av første fase på Sørlike Nordsjø II og Utsira Nord er vilkår om tilknytningsplikt for disse arealene beskrevet. Det bør fastsettes vilkår om tilknytningsplikt i en eventuell fremtidig tillatelse. Dette bør også sikres i de kommende utlysningene.

5.4 Anleggsbidrag

Ved krav om tilknytningsplikt til havs kan det komme forespørsel om tilknytning før et eventuelt samlet regelverk om tredjepartsadgang til havs er innført. Tilknytning til havs vil ofte innebære at nettkonsesjonær til havs må tilrettelegge for å tilknytte aktører allerede ved planlegging og bygging av nettanlegget. Dette vil kanskje også inngå i en auksjonspris. Avtaler om betaling for tilknytningen kan derfor måtte inngås på et tidlig stadium i prosessen. Siden regelverk om anleggsbidrag ikke gjelder til havs i dag vil eventuelle avtaler om tilknytning og betaling avtales utenfor dette regelverket i den første utlysningen.

Det bør være en rettighet til å ta anleggsbidrag og prinsipper for beregning av anleggsbidrag til havs før et regelverk er på plass. Noen bør ha i oppgave å løse uenigheter mellom partene for perioden før det samlede regelverket for tredjepartsadgang er innført til havs. En slik funksjon kan for eksempel utformes på en tilsvarende måte som NEM § 4-13 om behandling av uenighetssaker. Dersom RME skal ha en slik rolle må det først etableres en hjemmel for at RME får myndighet utenfor grunnlinjen.

5.5 Regnskap og betaling av nettanlegg ved overdragelse

Etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet har alle med omsetningskonsesjon plikt til å innlevere økonomisk og teknisk rapportering til RME. Regnskapet skal inneholde separat regnskapsinformasjon for nettvirksomheten. Dette er for å sikre at kostnader knyttet til annen virksomhet holdes adskilt fra monopolvirksomheten og tariffgrunnlaget. Dette kravet bør også gjelde for konsesjonærer til havs. I den grad dette kravet er uklart for aktører til havs før regelverket er implementert, kan det stilles eksplisitt vilkår om dette i konsesjonen, slik at man sikrer en riktig kostnadsføring av prosjektene til havs.

Det bør også stilles vilkår om verdsettelse av monopolvirksomheten dersom det oppstår behov for overdragelse/salg av nett. Dette er spesielt viktig dersom Statnett

²⁶ [Høring - Endringer i systemansvarsforskriften og energilovforskriften - NVE](#)

må overta anlegget som følge av en omklassifisering av nettanleggene. Prinsipper for verdsettelse av anlegget bør omtales i konsesjonsvilkårene.

NVE

Reguleringsmyndigheten
for energi – RME

Reguleringsmyndigheten for energi

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo
Telefon: (+47) 22 95 95 95